

Відповідно до статті 51 Закону України «Про пенсійне забезпечення» від 05.11.1991 року № 1788-XII (далі — Закон України «Про пенсійне забезпечення») пенсії за вислугу років встановлюються окремим категоріям громадян, зайнятих на роботах, виконання яких призводить до втрати професійної працездатності або придатності до настання віку, що дає право на пенсію за віком.

Статтею 57 Закону України «Про освіту» від 23.05.1991 року № 1060-XII передбачені гарантії держави педагогічним, науково-педагогічним та іншим категоріям працівників навчальних закладів. Зокрема, держава забезпечує призначення та виплату пенсії відповідно до чинного законодавства.

Поряд з іншими видами пенсій (за віком, по інвалідності, у разі втрати годувальника) педагогічні працівники мають право ще на один вид пенсії — пенсію за вислугу років.

Вислуга років — це особливий вид спеціального стажу роботи окремих категорій працівників, який передбачає пільгове пенсійне забезпечення у зв'язку із втратою професійної працездатності та виходом на пенсію до настання віку, який дає право на пенсію за віком. Пенсію за вислугу років призначають як компенсацію втраченої працездатності за професією.

Відповідно до статті 2 Закону України «Про пенсійне забезпечення» пенсія за вислугу років є одним з видів державної трудової пенсії.

Пенсії за вислугу років педагогічним працівникам призначають за нормами двох законів: Закону України «Про пенсійне забезпечення» та Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 року № 1058-IV (далі — Закон України «Про пенсійне страхування»).

Законом України «Про пенсійне страхування» такого виду пенсії, як пенсія за вислугу років, не передбачено. Закон України «Про пенсійне страхування» був прийнятий пізніше, ніж Закон України «Про пенсійне забезпечення». При цьому Закон України «Про пенсійне страхування» встановив нові правила нарахування пенсій (за віком, по

інвалідності, у зв'язку з втратою годувальника). Стосовно пенсій за вислугу років, то у абзаці 2 пункту 16 розділу XV «Прикінцеві положення» Закону України «Про пенсійне страхування» зазначено, що положення Закону України «Про пенсійне забезпечення» застосовуються у частині визначення права на пенсію за вислугу років згідно із Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 17.11.2005 року № 3108-IV.

Також згідно з пунктом 2 розділу XV «Прикінцеві положення» Закону України «Про пенсійне страхування» пенсійне забезпечення застрахованих осіб, які працювали на посадах, що дають право на призначення пенсії за вислугу років, які відповідно до законодавства, що діяло раніше, мали право на пенсію за вислугу років, здійснюється згідно з окремим законодавчим актом через професійні та корпоративні фонди. До запровадження пенсійного забезпечення через професійні та корпоративні фонди особам, які мають право на пенсії за вислугу років, пенсії призначаються за нормами Закону України «Про пенсійне страхування» у разі досягнення пенсійного віку та наявності трудового стажу, передбаченого Законом України «Про пенсійне забезпечення». У цьому випадку розміри пенсій визначаються відповідно до статті 27 та з урахуванням норм статті 28 Закону України «Про пенсійне страхування».

Отже, нарахування пенсії за вислугу років для зазначених категорій осіб здійснюється відповідно до норм двох законів: пенсійний вік для пенсії за вислугу років та трудовий стаж обчислюються згідно з нормами Закону України «Про пенсійне забезпечення», а розмір пенсії за вислугу років — відповідно до норм Закону України «Про пенсійне страхування».

Відповідно до пункту «е» статті 55 Закону України «Про пенсійне забезпечення» право на пенсію за вислугу років мають працівники освіти при наявності спеціального стажу роботи від 25 до 30 років за переліком, що затверджується у порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України, незалежно від віку.

Скористатися пільговим виходом на пенсію за вислугу років можуть ті працівники освіти, які мають необхідний стаж роботи на посадах у закладах та установах, визначених у Переліку закладів і установ освіти, охорони здоров'я та соціального захисту і посад, робота на яких дає право на пенсію за вислугу років, затверджену постановою Кабінету Міністрів України від 04.11.1993 року № 909 (далі — Перелік № 909).

Обчислення стажу роботи, який дає право на призначення пенсії за вислугу років.

Для призначення пенсії за вислугу років необхідно правильно обчислити стаж роботи, який дає право на цей вид пенсії.

При цьому важливими показниками є:

- спеціальний стаж роботи;
- страховий стаж роботи;
- загальний трудовий стаж роботи.

Для визначення права працівника на зарахування до спеціального стажу певного періоду роботи необхідною умовою є робота у закладах та на посадах, які дають право на пенсію за вислугу років.

Спеціальний стаж роботи обчислюють відповідно до норм Закону України «Про пенсійне забезпечення» та обраховують у календарних днях, місяцях, роках.

Постановою Кабінету Міністрів України «Про Перелік закладів і установ освіти, охорони здоров'я та соціального захисту і посад, робота на яких дає право на пенсію за вислугу років» від 04.11.1993 року № 909 встановлено, що пенсії за вислугу років працівникам освіти призначаються при наявності спеціального стажу роботи не менше 25 років.

Згідно зі статтею 62 Закону України «Про пенсійне забезпечення» основним документом, що підтверджує стаж роботи є трудова книжка. Порядок підтвердження наявного трудового стажу при відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній

встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Отже, для визначення права на пенсію за вислугу років спеціальний стаж роботи обчислюється на підставі записів, внесених до трудової книжки працівника освіти.

За відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній стаж роботи встановлюють на підставі інших документів, виданих за місцем роботи, служби, навчання, а також архівними установами відповідно до Порядку підтвердження наявного трудового стажу для призначення пенсій за відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.08.1993 року № 637(далі — Порядок № 637).

Документи, необхідні для призначення пенсії за вислугу років.

Перелік документів, необхідних для призначення пенсії за вислугу років, передбачено Порядком подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», затвердженим постановою правління Пенсійного фонду України від 25.11.2005 року № 22-1 (далі — Порядок № 22-1).

До заяви про призначення пенсії за вислугу років додаються наступні документи:

- паспорт або інший документ, що засвідчує особу, її місце проживання (реєстрації) та вік;
- довідка органу Державної податкової служби України про присвоєння заявнику ідентифікаційного номера;
- документи про стаж, визначені Порядком № 637;

– довідка про заробітну плату особи (додаток 1 до Порядку № 22-1) за період страхового стажу;

– документи про місце проживання особи;

– документи, що підтверджують виконання роботи, яка дає право на призначення пенсії за вислугу років.

Документи.

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про перелік закладів і установ освіти, охорони здоров'я та соціального захисту і посад, робота на яких дає право на пенсію за вислугу років» від листопада 1993 року № 909 (із змінами).

1. Витяг з Переліку закладів і установ освіти, охорони здоров'я та соціального захисту і посад, робота на яких дає право на пенсію за вислугу років, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від листопада 1993 року № 909 (із змінами).